

MEČEVANJE V 21. STOLETJU

UVOD

Veščina bojevanja z neke vrste mečem obstaja dobvesedno že tisočletja. Meč je skozi vsa ta obdobja človeške zgodovine predstavljal simbol bojevnika in uporabno orožje, tako pri lovu divjih živali, predvsem pa v boju proti človeškim nasprotnikom. Bojevniki, predvsem najemniški vojaki ali vojaki v stalnih zasedbah določenega kraljestva ali države, so se urili v rabi meča ali sablje za rabo v množičnih bitkah, so se pa posamezniki tudi učili kako takšno orožje učinkovito uporabiti v dvobojih, proti posameznemu nasprotniku.

Vsekakor obstaja razlika, ali se meč uporablja v kontekstu bitke, v množici ljudi, ali v dvoboju med dvema posameznikoma. V bitki je prostor omejen, dejansko ni možno mahati z orožjem, ker lahko zadaneš vojaka iz lastnih vrst. Raba hladnega orožja, npr. sulice, meča, sablje, bojnega kladiiva, itd., je bolj ali manj omejena na suvanje naprej proti sovražniku ali mahanje navzdol proti glavi ali ramenom nasprotnika. Priprave na takšno vrsto bojevanja se predvsem vključevale trening taktičnega usklajenega delovanja na ravni voda ali čete, torej vojaki so morali znati sodelovati, se skupaj premikati, držati bojno vrsto, medtem ko je bilo dejansko znanje mečevanja lahko bolj omejeno na same osnove. Naprednejše poznavanje bolj zahtevnejših tehnik mečevanja pri vojakihi ni bilo tisto, kar je odločalo o zmagi v bitki, zato je ni bilo nujno vojake učiti mečevanja na takšni ravni.

Po drugi strani pa se predvsem v poznem srednjem veku razpase navada dvobojevanja med vojaki in plemiči, pa naj gre za dvoboje v kontekstu sodnega razsojanja, dvoboje za kaznovanje razžalitve časti ali pa samo za tekmovanje med dvema mečevalcema, kjer je bil namen dokazati ali pokazati, kdo je boljši, je pa še vedno šlo za boj, v katerem je bil mečevalec lahko ranjen ali celo ubit. Iz zgodovine so poznani t.i. cehi rdeče rože (madež krvi na oblačilu), ki so se družili v namen medsebojnega mečevanja do prve prelite kaplje krvi.

Takšne dvoboje so regulirala mnoga pravila, saj predvsem vladarji niso želeli, da jim v takšnim okoliščinah umirajo spretni vojaki in plemiči, ki so bili vladajoč sloj v srednjem veku, izobraženi ljudje s pomembnimi funkcijami v družbi. Predvsem so želeli omejiti možnost smrtnega izzida, vendar so bili dvoboji navkljub temu lahko izredno nevarni. Uporabljali so ostre meče, večinoma so se bojevali brez oklepov ali druge zaščitne opreme in tako so nevarne ali celo smrtne rane bile hitro zadane. V ta namen se je zato veliko plemičev odločilo za poduk v veščini mečevanja, kar je predvsem v obdobju poznega srednjega veka in potem renesanse privedlo do nastanka pojava t.i. mojstrov mečevanja, učiteljev te veščine, ki so svoje usluge nudili plemičem po evropskih dvorih. Marsikateri od teh učiteljev je svoje nauke v zvezi s tehnikami mečevanja tudi zapisal v knjižni obliki, predvsem verjetno kot pomoč pri učenju ter kot darilo posameznim mecenom, plemiškim pokroviteljem, ki so jih zaposlovali ter jim omogočali zaslužek. Nekateri od teh 'učbenikov', ki jih danes poznamo predvsem po nemškem izrazu *fechtbuch* (torej knjiga boja ali o boju), obstajajo še danes.

Ti priročniki za mečevanje so opredeljevali različne vidike samega bojevanja, od pravilne drže telesa, načinov držanja meča, različnih stavov pa do različnih tehnik napadov z mečem. Obstaja več 'šol' mečevanja, npr. bolonjska šola za rapir, nemška šola za dolgi meč, itd. Vsekakor pa od tega obdobja, ko se je razširila ta praksa poučevanja tehnik mečevanja, velja, da vsak, ki bi se s tem rad ukvarjal, pravzaprav mora biti podučen v eni izmed teh šol mečevanja. Različnih tehnik, stavov, kombinacij udarcev in vsega drugega je toliko, da je razlika med novincem in nekom, ki je dobro podučen v teh veščinah, ogromna; lahko jo primerjamo z nekom, ki se je ravno naučil par besed v tujem jeziku, in drugo osebo, ki se jezika uči že vrsto let in pozna ter uporablja na tisoče besed v tujem jeziku.

Kar imajo vsi načini udejstvovanja v mečevanju v preteklosti skupnega je dejstvo, da je vedno šlo za situacijo, ki je bila življenjsko nevarna. Ali v bitki ali v dvoboju je lahko prišlo do ran ali smrti, kar so se vsi vpleteni jasno zavedali in temu primerno pristopali do mečevanja. A dandanes je stanje zelo drugačno. V bitkah je strelno orožje že davno nazaj zamenjalo rabo hladnega orožja, in tudi v dvobojih je prišlo do premika; najprej so začeli tudi v takšnih situacijah uporabljati strelno orožje, kasneje pa so dvoboji postali povsod prepovedani.

V današnjih časih je torej mečevanje močno spremenilo svoj namen. Nihče več ne mečuje z namenom nekoga raniti ali celo ubiti. Ta večšina je prevzela bolj športne ali celo predstavitvene funkcije, ki pa se delijo na več podskupin. Ločimo jih glede na njihov primarni namen, pa tudi glede na opremo, ki se uporablja, in določene druge značilnosti, ki se razlikujejo glede na različne aktivnosti. Seveda se vsaka od teh aktivnosti sooča s specifičnimi problemi preobrazbe smrtonosne veščine bojevanja na življenje in smrt v nenevarno športno ali predstavitveno dejavnost.

Slika 1

HEMA

HEMA pomeni *Historical European Martial Arts* in je krovno ime za vse vrste borilnih veščin, predvsem s hladnim orožjem, pa tudi za rokoborbo, ki so obstajale na evropskih tleh ne samo v srednjem veku, temveč tudi kasneje. Udeleženci se borijo z dolgimi meči, sabljami, rapirji, bodali, itd. Od vseh vrst mečevanja v modernih časih se najbolj striktno držijo tehnik iz mečevalskih priročnikov iz preteklosti ter poskušajo uporabljati avtentične tehnike mečevanja v prostih bojih. Gre torej za poskus prirejanja bojnih tehnik v tekmovalni šport, saj se udeleženci med seboj pomerjajo na mečevalskih turnirjih. Namen je torej naučiti se čim bolj avtentičnih tehnik mečevanja ter s pridobljenim znanjem premagati nasprotnika v športnem tekmovanju. A čeprav so tehnike zgodovinsko izpričane, tekmovalci uporabljajo moderno opremo.

Orožje, ki se uporablja, ni ostro in nima špice na koncu, temveč je rezilo zaobljeno ali celo zavito nazaj zaradi večje varnosti. Meči so lahki in zelo upogljivi, da predvsem vbodi na telo manj bolijo. Za tehnike mečevanja z dolgimi meči se npr. uporabljajo t.i. 'federschwert' meči, ki se par centimetrov nad branikom občutno zožajo, rezilo pa je zelo upogljivo, da se ob vbodu večina energije izgubi v upogibanje. Tudi ostala oprema je prirejena čim večji varnosti tekmovalcev. Uporabljajo se moderne sabljaške maske s kovinsko mrežo pred obrazom, jopiči iz

materialov, ki se praktično ne morejo strgati, ščitniki iz modernih materialov, itd. Tehnike so srednjeveške, a oprema je zelo moderna.

Glavni problem, ki obstaja v tej skupnosti, je način prenosa nevarnih tehnik bojevanja, katerih cilj so bile hude rane ali smrt, v varno okolje športnega tekmovanja. Ker to ni v celoti mogoče, se določene tehnike izvajajo drugače, kot bi se v resnici v preteklosti. Boji torej izgubijo na avtentičnosti. Ker je cilj premagati nasprotnika s pridobivanjem točk za uspešno zadevanje nasprotnika z mečem, se nekateri udeleženci poslužujejo neavtentičnih tehnik, ki pa omogočajo hitro pridobivanje točk, npr. hitri in lahni udarci po rokah, ki niso bili del mečevanja v srednjem veku. Prav tako so nekateri tekmovalci izredno agresivni in 'rinejo' v nasprotnika v želji doseči zadetek, kar bi bilo v resničnem boju z ostrimi meči izredno nevarno in se torej ne bi dogajalo. Dejansko nekateri priročniki iz srednjega veka takšne mečevalce označujejo za 'bivole' in odsvetujejo takšen pristop, ker se prehitro maščuje. HEMA turnirski boji prav tako nimajo velike privlačnosti za občinstvo, ker so boji (pre)hitri in se uporablja moderna oprema.

Slika 2

BUHURT

Buhurt označuje skupinske boje na viteških turnirjih, ki so se izvajali z namenom vadbe bojnih tehnik v času miru. Danes se izvajajo v okviru različnih lig, npr. *Battle of Nations*, kjer se navdušenci s celega sveta med seboj pomerjajo v bojih 1 na 1, 3 na 3, 5 na 5 in celo v skupinskih bitkah, npr. 40 na 40. Boji so tekmovalne narave, torej so prosti boji, zmagovalci pa dobijo medalje in druge

nagrade. Ker pa se udeleženci bojujejo v replikah oklepov iz srednjega veka, ima tekmovalce dosti večjo privlačnost za gledalce.

Orožje, ki se uporablja, sicer ni ostro, vendar je ponavadi težje kot orožje za HEMA boje, saj tekmovalci z njim tolčejo po železnih oklepih, ki pa poskušajo biti čim bolj avtentične replike tistih iz srednjega veka. Ker je varnost tudi pomembna, morajo vsi udeleženci imeti polne oklepe iz časa nekje od 14. do 16. stoletja.

Problem, ki tu nastane, je, da zaradi varnosti pretiravajo in so oklepi predebeli in s tem težji kot originali, torej se je dokaj težko v njih premikati, kar omejuje tehnično zahtevnost samega mečevanja. Ker pravila dodatno določajo, da je v večini primerov za zmago potrebno nasprotnika ne samo zadeti z mečem, ampak spraviti na tla, spet prihaja do tega, da nekateri iščejo bližnice do zmage, ki pa ne odražajo avtentičnih zgodovinskih mečevalskih tehnik. In čeprav so boji spektakularni za ogled, ker udeleženci uporabljajo 'prave' oklepe in so boji mnogokrat zelo brutalni, so ravno zaradi tega poškodbe udeležencev zelo pogoste. Ostali mečevalci, npr. HEMA tekmovalci, na buhurt tekmovalce gledajo kot na 'bivole', ki se ne znajo zares mečevati in so preveč nasilni.

Slika 3

SHOWFIGHTING

Showfighting ali *stage combat* pomeni gledališko mečevanje, predstavitvene boje za namene uprizarjanja mečevanja v filmih, gledališču, pa tudi na

srednjeveških prireditvah. Poznavanje HEMA tehnik je zaželeno, ampak na žalost ne vedno prisotno, zato je kvaliteta takšnih nastopov divje niha od popolnih začetnikov, ki mahajo nekontrolirano naokrog sebe, pa do profesionalcev, ki si s kaskaderskim delom v filmskih produkcijah služijo kruh. Namen je torej predstaviti mečevanje občinstvu, mora pa predvsem dobro izgledati.

Oprema, ki se uporablja, naj bi izgledala avtentično, kot v srednjem veku, so pa meči zaradi varnosti še vedno topi in z zaobljenimi špicami. Veliko takšnih skupin ne nastopa v oklepih, ker so boji potem počasnejši. Uporablja se lahke meče in obleko, da so boji lahko hitri in da gibanje ni omejeno ali oteženo.

Takšne vrste mečevanje lahko izgleda najbolj zgodovinsko natančno, je pa to vseeno odvisno od kvalitete znanja mečevanja posameznih udeležencev. Avtentičnost nadalje trpi zaradi rabe tehnik, ki sicer dobro izgledajo, niso pa zgodovinsko izpričane, npr. obračanje okrog svoje osi, razni skoki, itd.

Slika 4

REENACTMENT

Gre za podoživljanje in poustvarjanje življenja in bojevanja v nekem zgodovinskem obdobju. Samo bojevanje ni nujno vedno prisotno ali najbolj pomembno, saj je lahko navdušencem nad določenim zgodovinskim obdobjem

mogoče bolj pomembno kaj drugega, npr. avtentična oblačila, poustvarjanje tabora, kulinarike, itd. Boji, če so prisotni, so namenjeni občinstvu na srednjeveških ali podobnih zgodovinskih prireditvah, in se izvajajo podobno kot *showfighting*. Velikokrat se na takšnih prireditvah organizira poustvarjanje kakšne znane bitke iz preteklosti in vsi sodelujoči se oblečejo v replike oklepov iz časa bitke ter uprizarjajo skupinske boje, kjer pa je poudarek predvsem na taktični ravni, torej na premikanju skupin udeležencev, ter na številu sodelujočih ter na njihovih opravah, ne pa nujno na znanju mečevanja.

Pri opremi je vodilo predvsem čim večja avtentičnost, torej npr. ročno zašita oblačila, avtentična oblika oklepov, primerna 'kamp' oprema, itd. Meči so seveda zaradi varnosti topi in brez špic, imajo pa lahko takšne skupine ostro orožje na razstavi, ki pa se ne uporablja v bojih.

Problemi, ki nastajajo na tem področju, so podobni kot pri gledaliških bojih; kvaliteta poznavanja tehnik močno niha in nekateri boji so zares osnovni. Tudi v skupinskih bitkah zaradi varnosti in slabega poznavanja tehnik mečevanja boji ponavadi niso zares avtentični ali vsečni.

Slika 5

LARP

Live action role-playing pomeni igranje fantazijskih vlog. Udeleženci si izmislijo neko domišljijско osebo in igrajo svoje vloge znotraj določenih scenarijev. Fantazijski scenariji pogosto vključujejo kvazi-srednjeveško okolje in s tem tudi mečevanje. Je pa takšne vrste udejstvovanje bolj namenjeno zabavi samih udeležencev in ne za občinstvo, prav tako ni tekmovalne komponente.

Oprema, ki jo uporabljajo, pogosto ni avtentično srednjeveška, saj lahko scenariji dopuščajo drugačne oprave. Se pa uporabljeno orožje razlikuje od ostalih aktivnosti, kjer meči sicer niso ostri, so pa kovinski in pravih dimenzij ter teže. Larpovci nasprotno pogosto uporabljajo meče iz pene in podobnih umetnih materialov, ki so mehki in zatoorej preprečujejo poškodbe pri mečevanju.

Uporaba takšnih mečev in neavtentične opreme seveda pomeni, da tudi sami boji niso avtentični. Udeleženci pogosto niso podučeni v tehnikah mečevanja in boji torej ne morejo biti privlačni za občinstvo; to pravzaprav tudi ni namen. Ravno tako so boji dokaj redki, saj bi 'smrt' v takšnem fantazijskem dvoboju pomenila tudi smrt lika, ki ga posameznik uporablja v scenarijih, zato se temu močno izogibajo, saj bi morali izoblikovati nov lik.

Slika 6

POVZETEK

Dejstvo, da se mečevalske tehnike dandanes ne morejo in ne smejo več uporabljati v namene boja na življenje in smrt s pravim, ostrim orožjem pomeni, da se je mečevanje preoblikovalo v drugačne oblike ali predstavitvenih bojev za občinstvo ali športnih tekmovalnih aktivnosti. Vse te različne oblike udejstvovanja v mečevanju danes pa imajo skupno skrb za varnost udeležencev, kar se predvsem izraža v dejstvu, da so meči, ki se uporabljajo v teh dejavnostih, topi in imajo zaobljene konice. Mečevanje žal, za navdušence, ni in ne more biti več avtentično, torej takšno kot je bilo v preteklosti, ko sta si nasproti stala dva mojstra mečevanja z ostrimi meči v rokah.

V Ljubljani, 30.9. v letu reda 902

Postulant Uroš Klaus

Komenda Roža življenja

Slika 1, templjarski meč: <https://www.latiendadelarp.com/en/swords/41502-scottish-knight-templar-sword-with-scabbard.html>

Slika 2, HEMA: osebni arhiv

Slika 3, oprema za bohurt: <https://lemborgarmor.com/product/full-set-of-buhurt-armor-chuburg-knight/>

Slika 4, gledališko mečevanje: osebni arhiv

Slika 5, zgodovinsko uprizorjanje: osebni arhiv

Slika 6, LARP: <https://www.ebay.co.uk/itm/266133854731>